

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

זרקור לאיראן

דצמבר 2009 – אד'ר 1388
לשבוע שבין 10/12/09 –
17/12/09
עורך: רז צימט

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ סערה בעקבות שידור השחתת תמונתו של איתאללה ח'מיני בטלוויזיה האיראנית
- ✓ "גברים ברעלה": מחאה איראנית מקורית ב"פייסבוק".
- ✓ סימנים נוספים למיתון בכלכלה האיראנית.
- ✓ עליה ניכרת בהיקף תופעת "נישואין זמניים" באיראן.
- ✓ תמונת השבוע: האתר האולטרה-שמרני "אנצאר ניוז" לאחר שנפרץ על-ידי האקרים תומכי האופוזיציה הרפורמיסטית.

סערה בעקבות שידור השחתת תמונתו של איתאללה ח'מיני בטלוויזיה האיראנית

"אירוע הפגיעה בכבודו של האמאם ח'מיני הזכיר לי בדיחה ישנה: איש אחד מקוזין "התעסק" עם איזה ילד ופתאום הגיעו אנשי ה"כומיתה" (Komiteh, משטרת המוסר), אך הוא לא נבהל, המשיך במעשיו אף במרץ רב יותר ואמר לילד: "מה? קיללת את האמאם?!!" (מתוך הבלוג: "דלדאדה",

<http://nayebi-deldade.blogspot.com/2009/12/blog-post.html>, 13 דצמבר)

סערה פרצה בשבוע באיראן, לאחר שהטלוויזיה האיראנית שידרה קטע וידאו קצר מהפגנות יום הסטודנט בשבוע שעבר, בו נראים מפגינים כשהם קורעים ומציתים תמונה בה מופיע המנהיג העליון, איתאללה עלי ח'אמנהאי (Ayatollah Ali Khamenei) לצידו של מכוון המהפכה האסלאמית, איתאללה רוחאללה ח'מיני (Ayatollah Ruhollah Khomeini). השידור גרר חילופי האשמות חריפים בין תומכי הממשלה לבין גורמים המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית.

קטע משידור הוידאו ובו הצתת תמונתו של ח'מיני,
מתוך: <http://www.youtube.com/watch?v=GrTvAo-jrlk>

יו"ר המוסד לפרסום כתביו של האמאם ח'מיני, חמיד אנצארי (Hamid Ansari), המזוהה עם הזרם הרפורמיסטי, שלח בעקבות שידור הקטע מכתב מחאה חריף ליו"ר רשות השידור, עזתאללה זרע'אמי (Ezatollah Zarghami). במכתב טען אנצארי, כי השידור מהווה פגיעה חמורה וחסרת תקדים בכבודו של ח'מיני מצד רשות השידור. אנצארי ציין, כי אפילו אמצעי תקשורת זרים נמנעו משידור הקטע וקרא ליו"ר הרשות להקפיד יותר בשידור קטעים הקשורים למנהיג המהפכה האסלאמית (אילנ"א, 11 דצמבר).

קודם לכן האשים מהדי כרובי (Mehdi Karoubi), ממנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית, את רשות השידור, כי השידור, בו הוצגו מפגינים כשהם משחיתים את תמונתו של ח'מיני במהלך הפגנות יום הסטודנט, הינו מפוברק. במכתב, ששלח כרובי, ליו"ר רשות השידור, האשים המנהיג הרפורמיסטי את הרשות בפברוק קטע הוידאו במטרה להכפיש את תנועת המחאה העממית ולהכשיר את הקרקע להמשך צעדי הדיכוי כנגדה. טענה זו הוכחשה בתוקף על-ידי בכירים ברשות השידור (פארס, 9 דצמבר). גם מיר-חסיין מוסוי (Mir Hossein Mousavi) גינה את השחתת תמונת ח'מיני וכינה אותה "צעד מפוקפק ואנטי-מהפכני". הוא ציין, עם זאת, כי הוא משוכנע, שסטודנטים אינם אחראים לביצוע הפעולה וכי הכל יודעים, שהסטודנטים האיראנים רוחשים אהבה לח'מיני ואף מוכנים להקריב את חייהם במאבק למען ערכיו (פ'ארלמאן ניו, 12 דצמבר).

איש הדת הרפורמיסטי הבכיר, איתאללה יוסף צאנעי (Ayatollah Yousef Sane'i), הגיב אף הוא להשחתת תמונתו של ח'מיני ואמר, כי יש כאלה המבקשים לנצל אפילו את האמאם ח'מיני לצרכיהם הפוליטיים. צאנעי גינה את הצתת תמונתו של מנהיג המהפכה וטען, כי לא מדובר בפעולה שבוצעה על-ידי סטודנטים באומרו, כי הסטודנטים נאמנים לח'מיני (אילנ"א, 11 דצמבר). במקביל עוררה השחתת תמונתו של ח'מיני ביקורת חריפה מצד פוליטיקאים, גופים

ואנשי דת שמרנים בכירים ונוצלה על-ידי אמצעי התקשורת השמרנים תומכי הממשלה כדי להגביר את המערכה לדה-לגיטימציה של האופוזיציה הרפורמיסטית בהנהגת מיר-חסין מוסוי.

המנהיג העליון, איתאללה עלי ח'אמנהאי, התייחס בנאום שנשא בראשית השבוע בפני אנשי דת להשחתת תמונת ח'מיני והטיל את האחריות למעשה על מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית. בהתנהגותם לאחר הבחירות לנשיאות עודדו מנהיגי הרפורמיסטיים את אויבי המהפכה והאסלאם לקרוא תיגר על הממסד האיראני ולפגוע בכבודו של ח'מיני, אמר ח'אמנהאי (פארס, 13 דצמבר). מפלגת הקואליציה האסלאמית פרסמה הודעה ובה קריאה לרשות השופטת לנקוט בצעדים משפטיים נגד האחראים לפגיעה בכבודו של ח'מיני. גם דרשן תפילות יום השישי בטהראן, חג'ת אלאסלאם כאט'ם צדיקי (Hojjat ol-Eslam Kazem Seddiqi) התייחס בדרשתו באוניברסיטת טהראן לאירוע ואמר, כי חוסר הכבוד השורר בחברה האיראנית ביחס לתמונתו של ח'מיני מעורר את הצורך לבכות. הודעת ג'נוי פורסמה גם על-ידי איש הדת השמרני הבכיר, איתאללה נאצר מכארם-שיראזי (Ayatollah Nasser Makarem Shirazi).

סוכנות הידיעות פארס, שהדגישה בדיווחיה את הקשר כביכול בין תומכי מוסוי לבין השחתת תמונתו של ח'מיני, דיווחה בסוף השבוע שעבר, כי כמה מכללות דתיות, ובהן המכללה הדתית בעיר קום, השביתו ב-12 בדצמבר את הלימודים למספר שעות במחאה על הפגיעה בכבודו של מכוון המהפכה. עוד דיווחה הסוכנות בהרחבה על השבתת שווקים במספר ערים ועל הפגנות מחאה, שהתקיימו ברחבי איראן בעקבות השחתת תמונתו של ח'מיני, במהלכן דרשו המפגינים להעמיד לדין את הפוגעים בכבודו של מנהיג המהפכה האסלאמית (פארס, 11-12 דצמבר).

הפגנת תלמידי דת בטהראן נגד הפגיעה בכבוד ח'מיני

ואילו האתר עצר-י איראן המזוהה עם הזרם השמרני הפרגמאטי מתח אף הוא ביקורת על שידור השחתת תמונתו של ח'מיני בטלוויזיה האיראנית ועל הניסיון לעשות בו שימוש לצרכים פוליטיים. במאמר, שהתפרסם באתר (12 דצמבר), נכתב, כי בשעתה נמנעה העיתונות האיראנית מפרסום הקריקטורות נגד הנביא מחמד, שהתפרסמו לפני מספר שנים בעיתון דני ועוררו את זעמם של מוסלמים רבים ברחבי העולם, כיוון שעצם פרסומן נחשב כפגיעה בכבוד הנביא. האתר טען, כי שידור השחתת תמונת ח'מיני נובע משיקולים פוליטיים ומתח ביקורת על הניסיונות לנצל את האירוע להכפשת שמו של מיר-חסין מוסוי, שקשריו ההדוקים עם מכוון המהפכה האסלאמית ידועים היטב.

בשנים האחרונות משמשת "מורשת ח'מיני" כלי בידי הזרמים הפוליטיים השונים באיראן על מנת להצדיק את השקפתם. כך, למשל, נעשה שימוש נרחב במורשת ח'מיני בויכוח בין חוגים רפורמיסטיים לבין חוגים שמרניים באיראן בנוגע לאופיה של הרפובליקה האסלאמית. בראשית 2006 טען מחסן ע'רויאן (Mohsen Gharavian), מתלמידיו של איש הדת האולטרה-שמרני הבכיר מחמד-תקי מצבאח יזדי (Mohammad Taqi Mesbah Yazdi), כי ח'מיני מעולם לא התכוון לכונן באיראן "רפובליקה" בהתאם להגדרתה המוכרת במערב כמוסד המבוסס על לגיטימיות עממית המתאפשרת באמצעות הליך בחירות וכי הכרתו במונח "רפובליקה אסלאמית" היתה בבחינת אילוץ. דבריו של ע'רויאן, שנסמכו על רעיונות דומים, שהשמיע מורהו, מצבאח-יזדי, עוררו ביקורת חריפה הן מצד אנשי דת והן מצד אישים במערכת הפוליטית, שגייסו אף הם לטובתם את מורשת ח'מיני. נשיא איראן לשעבר, מחמד ח'אתמי (Mohammad Khatami), טען בתגובה להצהרותיו של ע'רויאן, כי המאפיין החשוב ביותר של המהפכה האסלאמית היה השתתפות העם בהקמת המוסדות הממשלתיים וכי דאגתו המרכזית של ח'מיני היתה לממש את שלטון החוק תוך הישענות על תפקידו המרכזי של העם במערכת האסלאמית.

ככל שמעמיק הויכוח בין הזרמים הפוליטיים והדתיים השונים באיראן על עתידה של הרפובליקה האסלאמית ועל אופייה, כך גובר השימוש במורשתו של ח'מיני ככלי לניגוח פוליטי ולהצדקת השקפות עולם אידיאולוגיות שונות ואף מנוגדות.

"גברים ברעלה": מחאה איראנית מקורית בפייסבוק

מאות גברים מאיראן ומחול'ל פרסמו בשבוע האחרון ברשת החברתית פייסבוק את תמונותיהם כשהם עוטים רעלה בתמיכה במג'יד תוכלי (Majid Tavakoli), פעיל בתנועת המחאה הסטודנטאלית מאוניברסיטת אמיר כביר (Amir Kabir) בטהראן. תוכלי נעצר במהלך אירועי יום הסטודנט בשבוע שעבר, לאחר שניסה לטענת השלטונות להימלט ממעצר כשהוא לבוש בגדי נשים בתום נאום, שנשא בפני הסטודנטים המפגינים. תמונותיו של תוכלי בבגדי אישה התפרסמו בשבוע שעבר על-ידי סוכנות הידיעות פארס (8 דצמבר). מקורות באופוזיציה הרפורמיסטית טענו בעקבות הפרסום, כי תמונות אלה פוברקו על-ידי השלטונות לאחר מעצרו של תוכלי על מנת להשפילו ולשים ללעג את תנועת המחאה הרפורמיסטית.

בשנים האחרונות נעצר תוכלי מספר פעמים על-ידי כוחות הביטחון ואף הורחק מלימודיו באוניברסיטה. לפני כשלוש שנים נעצר תוכלי, לאחר שהשתתף בהפגנת מחאה נגד ביקורו של

הנשיא אחמדינז'אד באוניברסיטת אמיר כביר. בשנה שעברה שב ונכלא תוכלי לארבעה חודשים נוספים בשל פעילות מחאה בה היה מעורב.

בעקבות מעצרו של תוכלי הפך הסטודנט לאחד מסמליה החדשים של תנועת המחאה הרפורמיסטית ולמעלה מ-250 גברים איראנים התארגנו באמצעות רשת פייסבוק על מנת לבטא את מחאתם באמצעות פרסום תמונותיהם כשהם עוטים רעלה.

מתוך: אתר הסטודנטים של אוניברסיטת אמיר כביר, www.autnews.es, 11 דצמבר.

סימנים נוספים למיתון בכלכלה האיראנית

היומון הכלכלי דניא-י אקתצאד (Donya-ye Eqtesad, עולם הכלכלה) דיווח השבוע על סימנים ברורים של מיתון בכלכלת איראן. במאמר מערכת, שפרסם השבוע היומון, נכתב, כי הנתונים הכלכליים מצביעים על ירידה משמעותית בהיקף הפעילות הכלכלית באיראן בשנה החולפת. היומון מסר, כי נתונים, שמסר לאחרונה ראש לשכת המסחר בטהראן, מצביעים על כך, שענפי הכלכלה השונים, ובהם המוסדות הבנקאיים, הפיננסיים, חברות היבוא והיצוא ניצבים בפני קשיים משמעותיים. נתונים אלה נתמכים לדברי העיתון גם בנתוני הבנק המרכזי של איראן, שפורסמו לאחרונה.

כך, למשל, הוקמו בשנה האיראנית שעברה (2007-2008) 26,087 מפעלי תעשייה חדשים, נתון המשקף ירידה של 45.8 אחוזים לעומת השנה שקדמה לה. גם היקף ההשקעות בתעשייה בשנה שעברה משקף ירידה חדה של 34 אחוזים, ואילו מספר רוכשי המניות בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2007-2008 ירד ב-45 אחוזים לעומת שנת 2006-2007 (דניא-י אקתצאד, 15 דצמבר).

נתוני הבנק המרכזי מצביעים על מיתון גם במגזרים שאינם תעשייתיים. אתר החדשות פרארו דיווח השבוע, כי על-פי נתוני הבנק ניכרת ירידה גם בשיעורי הייצור והצמיחה בענפי החקלאות והבניין. בין היתר חלה ירידה של למעלה מ-30 אחוזים במספר פרויקטי הבינוי באזורים העירוניים באיראן ברבעון השלישי של שנת 2007-2008 לעומת התקופה המקבילה בשנת 2006-2007 (פרארו, 15 דצמבר).

בתוך כך חתמו השבוע לפחות 40 חברי מג'לס על יוזמה להדחתו של שר התעשייה והמכרות, עלי-אכבר מחראביאן (Ali Akbar Mehrabian), לנוכח כישלוננו לדבריהם בהתמודדות עם המשבר העמוק בו נתונה התעשייה האיראנית (ג'אמ-י ג'ים, 12 דצמבר).

עליה ניכרת בהיקף תופעת נישואין זמניים באיראן

נתונים, שהתפרסמו השבוע באיראן, מצביעים על עליה חדה בהיקף תופעת הנישואין הזמניים (נישואין מתעה, Mut'a, או ציע'ה, Sigheh, המותרים על-פי האסלאם השיעי) בשנים האחרונות. לדברי בכיר איראני, חלה בשנה האחרונה עליה של 28 אחוזים במספר הזוגות, שנישאו במסגרת נישואין זמניים במחוז טהראן לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הבכיר הצביע על קושי בהערכת התופעה, כיוון שלדבריו רבים מהזוגות הנישאים באופן זה אינם נרשמים כנשואים באופן רשמי. הוא הזהיר, כי העדר רישום כזה עלול להוביל לבעיות משפטיות בלתי-רצויות, בעיקר במקרים של לידת ילדים כתוצאה מנישואין אלה.

חוקר במכללה ללימודי הלכה ומשפט הצביע אף הוא על התגברות התופעה והזהיר מפני השלכותיה החברתיות השליליות. לדבריו, מעמד המשפטי של ילדים הנולדים במסגרת נישואין זמניים אינו ברור ורבים מהם נאלצים להתמודד מרגע לידתם עם בעיות רבות. הוא הוסיף, כי הנתונים הרשמיים בנוגע למספר הזוגות הנישאים בנישואין זמניים נמוכים בהרבה ממספרם האמיתי (פרדא, 12 דצמבר).

מספר חברי מג'לס, שהתראיינו השבוע בעניין זה לסוכנות הידיעות פרדא, הביעו תמיכה במוסד הנישואין הזמניים. לדבריהם, מותרים נישואין אלה על-פי ההלכה האסלאמית והם אף יעילים במאבק נגד שחיתות מוסרית בחברה ולפיכך אין מקום להיאבק בתופעה. סגן ראש ועדת המשפט של המג'לס אף ציין, כי יש ללמד על מוסד הנישואין הזמניים במסגרת ספרי הלימוד בבתי הספר על מנת לעודדו. כמה מבין חברי המג'לס ציינו, עם זאת, כי יש לקבוע תנאים וכללים בנוגע לאופן השימוש במוסד זה על מנת למנוע ניצולו לרעה על-ידי גברים נשואים באופן שעלול לפגוע במוסד המשפחה (פרדא, 13 דצמבר).

להערכת חוקרים איראנים, נובעת העלייה הנמשכת בהיקף התופעה במידה רבה מבעיות כלכליות, הגורמות לעליה נמשכת בגיל הנישואין הממוצע באיראן ומחייבות זוגות צעירים למצוא פתרונות זמניים למיסוד הקשר ביניהם.

בתוך כך הביע השבוע שר החינוך האיראני, חמיד רזא חאג'י-באבא'י (Hamid Reza Hajibabai), תמיכה בנישואי נערות צעירות. אין כל פסול בנישואי נערות צעירות, אמר השר, והדבר משמח אותנו. הוא ציין, עם זאת, כי נערה שהתחתנה לא תוכל להמשיך בלימודיה בשעות הבוקר ותהיה חייבת לעבור ללימודי ערב, כיוון שנערה נשואה משנה את התנהגותה ואת הופעתה ואין זה ראוי שהיא תתחבר עם בנות גילה, שאינן נשואות (תאבנאכ, 14 דצמבר).

בשנים האחרונות נדרשו בכירים איראנים לעסוק במשבר הנישואין באיראן, שניכר הן בעליה בגיל הנישואין והן בעליה בשיעור הגירושין. לפני כשנתיים אף הציע שר הפנים לשעבר, מצטפא פ'ור-מחמדי (Mostafa Pour-Mohammadi), שהממשלה תעודד את מוסד הנישואין הזמניים על מנת לסייע לצעירים איראנים. לדבריו, צעירים רבים ניצבים בפני בעיות מיוחדות לנוכח העלייה בגיל הנישואין, כיוון שהם אינם יכולים לספק את צרכיהם הרגשיים והמיניים. לפיכך, על המדינה לסייע להם באמצעות עידוד מוסד הנישואין הזמניים. הצעתו של שר הפנים לשעבר עוררה ביקורת חריפה, בעיקר מצד חוגים רפורמיסטיים, שהזהירו כי מימוש הצעתו יוביל לפגיעה נוספת במוסד המשפחה ובמעמדן של הנשים באיראן.

תמונת השבוע: האתר האולטרה-שמרני אנצאר ניוז לאחר שנפרץ על- ידי האקרים תומכי האופוזיציה הרפורמיסטית ("התנועה הירוקה")

ההאקרים שתלו ציטוט המיוחס למהאטמה גנדי: "תחילה מתעלמים מכם, לאחר מכן צוחקים עליכם, אז נלחמים בכם ולבסוף אתם מנצחים".

